HANS P. LØDRUP

REVOLUSJON MOT REVOLUSJONEN

DREYERS FORLAG
OSLO

Døhl

HANS P. LØDRUP

REVOLUSJON MOT REVOLUSJONEN

DREYERS FORLAG
OSLO 1952

Trykt hos
P. M. Bye & Co, A.s

FORORD

Like før jul ifjor offentliggjorde Morgenbladet noen artikler fra min hånd under titelen: Revolusjon mot revolusjonen. De behandlet det vanstyre vårt land er kommet opp i under den revolusjon Arbeiderpartiet har satt igang og den merkelig svake opposisjon på alle hold: i stortinget, i pressen, i næringslivet. Artiklene munnet ut i et krav om at de liberale partier samlet seg ved neste stortingsvalg i en felles front mot de revolusjonære partiers utnyttelse av valgloven til gjennomførelse av en revolusjon fra oven.

Disse artikler har jeg fått mange oppfordringer om å utgi i bokform fra folk som har ønsket å se dem spredt til et større publikum. Det er årsaken til at artiklene, lett retoucherte, er blitt samlet i denne lille boken.

Bygdø i mars 1952.

Hans P. Lødrup.

HVA ER DET SOM SKJER?

Det er vel ingen oppmerksom iakttager av vår nasjonale politiske utvikling som er i tvil om at vi er midt oppe i en — foreløbig — ublodig revolusjon, hvis mål er å omskape Eidsvollsgrunnlovens frie Norge til et sosialistisk eller som det heller kalles planøkonomisk Norge. Vi er allerede langt på vei bort fra den frie konstitusjon og det frie næringsliv av 1814 og langt inne i den sosialistiske stat i dens moderne planøkonomiske utformning. Forskjellen mellom den sosialistiske og den planøkonomiske teori og praksis er vesentlig at etter sosialistisk teori overtar staten selve *eiendomsretten,* mens den etter planøkonomisk teori bare overtar *fruktene* av borgernes arbeide og eiendomsrett. Den daglige ledelse og en godtgjørelse overlates private «eiere», mens prisansettelse og lignende avgjørende beføielser er overført til et oligarki.

I 1885 endret Venstre den Montesquieuske maktbalanse som Eidsvollsgrunnloven hadde etablert mellom den lovgivende og bevilgende statsmakt, den administrerende statsmakt og den dømmende stats-

makt, ved å berøve monarkiet dets prerogativer og underordne den inntil da sideordnede kongemakt *under* Stortinget.

Denne nyordning var utelukkende av konstitusjonell natur, selv om det kan diskuteres om forandringen skjedde i konstitusjonelle former. Mens Eidsvollsgrunnloven i 1814 hadde endret forfatningen fra absolutt monarki — kongelig enevelde — til et konstitusjonelt monarki med fordeling av makten, endret Venstre gjennom riksrettsaksjonen vår forfatning fra konstitusjonelt monarki til republikk med kongen som arvelig president (med kongetitelen i behold) og innførte samtidig en slags ufullkommen parlamentarisme.

Det som nå foregår er et forsøk på å oppløse den siste rest av Eidsvollsgrunnloven og føre forfatningsformen tilbake til eneveldet — denne gang ikke et kongelig enevelde, men et byråkratisk partienevelde. Men revolusjonsforsøket i dag omfatter dessuten en hel omkalfatring av Eidsvollsgrunnlovens ordning av de individuelle menneskerettigheter overfor Staten og av hele dens økonomiske ordning. Monopoler og privilegier gjeninnføres i næringslivet og den tidligere decentraliserte ledelse av rikets næringsliv hos en lang rekke private eiere, er avløst av en centralisert ledelse, som utøves av et fåtall teoretisk utdannede statsembetsmenn. På begge disse avgjørende områder har revolusjonen allerede for en stor del satt Grunnloven ut av funksjon.

Rent konstitusjonelt var det parlamentariske demokrati allerede før krigen blitt fortynnet gjennom det største partis partidisiplin, som forplikter ethvert

valgt medlem av Storting og kommunestyre til ikke å stemme etter sin egen overbevisning, men etter ordre av partiledelsen. Det er neppe mulig å kalle en forsamling som Stortinget, hvis fleste medlemmer stemmer etter ordre utenfra, for en demokratisk forsamling. Det kan ikke mot dette innvendes at de jo stemmer som deres velgere ønsker. Det bundne mandat, som fremkommer ved denne fremgangsmåte er vesensforskjellig fra Eidsvollsgrunnlovens frie mandat. Det eksisterte ikke i 1814 partier eller partistyrer eller programmer og velgerne valgte en selvstendig representant, ikke et stemmekveg for seg og sine interesser. Ut fra eget skjønn avgjorde han de politiske og økonomiske saker han fikk seg forelagt i Stortinget (og senere i kommunestyrene). Det burde være hevet over diskusjon at en slik ordning som de sosialistiske partier praktiserer, er direkte i strid med Grunnlovens klare forutsetninger om at valgte representanter skal stemme etter egen overbevisning på grunnlag av fri debatt. Det er jo dessuten kjernen i enhver form for demokratisk parlamentarisme.

Det er bemerkelsesverdig at sosialistenes avskaffelse av demokratiet, både konstitusjonelt og økonomisk, skjer uten den 2/3 majoritet som Grunnloven foreskriver og uten at der i Stortinget hittil har vært gjort noe alvorlig forsøk på å hindre det fra opposisjonens side. Det er videre bemerkelsesverdig at den flertallsgruppe som således har avskaffet demokratiet i Stortinget og er iferd med å avskaffe det i folket, ikke engang har flertall av stemmer i folket.

Hvem det er som dirigerer det sosialistiske stortingsflertall og bestemmer dets voteringer er ikke

godt å påvise i detalj. Men det er ikke tvil om at meget av den brutalitet som fagforeningsbyråkratiet viser overfor sine egne menige fagforeningsmedlemmer også har fått atskillig innpass i partipolitikken og det på et dobbelt vis. De politiske ledere øver allerede gjennom «lojalitetserklæringene» i stor utstrekning et etter demokratisk oppfatning utilbørlig trykk på de m e n i g e partimedlemmer i storting og kommunestyrer, som tillike intellektuelt er ute av stand til å hevde seg individuelt og derfor finner seg i å bli redusert til stemmekveg. Dessuten er de menige sosialistiske stortingsmenn gjennomgående for avhengige av stortingsmannsvervets økonomiske og sosiale fordeler til at de tør risikere motstand. Samtidig er de partipolitiske l e d e r e under et like sterkt eller sterkere press fra fagforeningsorganisasjonen, hvis økonomiske og politiske assistanse partiet har gjort seg helt avhengig av.

Det kan derfor i dag fastslås som et faktum, at det norske regjeringspartis politikk i Stortinget i k k e avgjøres i stortingssalen, uten rent formelt. Den avgjøres vel heller ikke bare i partiets gruppemøter, men dirigeres dels fra regjeringsbygningen, dels fra LO. Den norske stats anliggender avgjøres følgelig ikke lenger i siste instans i Stortinget, men utenfor, ikke av folkets valgte tillitsmenn, men av andre, tildels politisk helt uansvarlige personer.

De konstitusjonelle forutsetninger for et demokrati i Grunnlovens forstand er derfor allerede fjernet av den pågående revolusjon. Rent formelt opprettholdes demokratiets former, men reelt er det partidiktaturet som hersker, formelt er Stortinget fremdeles høyeste

politiske instans, men reelt må det i dag dele med et partistyre og med Folkets Hus.

Likheten for loven er et annet av Grunnlovens hovedprinsipper, som også i stor utstrekning allerede er satt til side av den revolusjon som er iverksatt av det herskende, udemokratiske, sosialistiske partidiktatur. Der utdeles atter helt vilkårlig — som i eneveldstiden — privilegier, monopoler og preferenser i forretningslivet. Skattene utlignes uten noe som helst hensyn til likhet for loven og misbrukes til å utplyndre bestemte klasser av borgere, som stort sett ikke avgir stemmer til det sosialistiske partidiktatur. Som et nytt skritt i retning av ulikhet for loven foreslår Regjeringen forskjellig lovgivning for skatter og næringsliv i Nord- og Syd-Norge. Det norske folk skal ikke alene splittes ved forskjellige skattesatser for forskjellige klasser, men også ved at der etableres forskjellig lovgivning for de forskjellige landsdeler. Men fremfor alt, skattelovgivningen misbrukes i dag til å omgå Grunnlovens bestemmelser om at ekspropriasjon bare kan skje mot full erstatning. Formodentlig av juridiske hensyn har revolusjonen unnlatt å ekspropriere selve eiendommen, men eksproprierer i stedet dens avkastning og frukten av eierens arbeide.

I sin bok om 1814 karakteriserer Sverre Steen de borgerrettigheter Eidsvollsgrunnloven fastsatte, slik: Trykkefrihet, odels og åsætesrett, *ingen nye innskrenkninger i næringsfriheten,* den private eiendomsrett skulle sikres og privat eiendom kunne bare mot full erstatning kreves avstått til offentlig bruk. Ethvert barn kan se at i dag kreves husrom avstått

til private og offentlige uten erstatning, eiendom forbys solgt til markedspris, nye innskrenkninger i næringsfriheten innføres daglig, den private eiendomsrett er ikke lenger sikret, men allerede for en vesentlig del konfiskert av staten, maskert som skattelovgivning, uten erstatning. Den private eiendomsrett er dårligere sikret enn noengang i rikets historie. Revolusjonen gjeninnføres av en simpel majoritet, både overfor folkets konstitusjonelle og økonomiske rettigheter, som grunnloven krever 2/3 flertall for å endre.

Under den pågående revolusjon har sosialistene ikke bare tillatt seg etter forgodtbefinnende å ta fra borgerne og deres bedrifter ærlig ervervet inntekt gjennom den uhyrlige og meningsløse progressive beskatning, som forlengst har fått konfiskatorisk karakter, bl. a. fordi den systematisk unnlater å ta hensyn til den synkende kroneverdi. Det samme diktatur har også gjennom Lex Thagaard og lignende lovgivning tiltatt seg en helt grunnlovsstridig makt til å bestemme, hvor meget de enkelte yrkers utøvere skal tjene og tildels også makt til å bestemme hvem der skal få lov til å drive de forskjellige yrker, — naturligvis med en helt inkonsekvent unntagelse for LO, som ikke finner seg i noen statlig regulering av dens område. Grunnlovens næringsfrihet og prinsipielle likhet for loven er allerede i meget stor utstrekning ombyttet med en helt vilkårlig byråkratisk regulering av vårt økonomiske liv, utenom L.O.s fredlyste område.

Som sosialismen konstitusjonelt er vendt tilbake til enevelde og embetsstyre i den utstrekning den har

maktet, er den økonomisk vendt tilbake til fortidens merkantilistiske system — med passelig motebetonet oppfiffing av begge systemer for å passe det inn i en idéverden, som i ett og alt følger et gammelt skjema, men setter partiet i majestetens sted. Reaksjonen opptrer forkledt som radikaler, men ingen maskering kan skjule den brutale tendens til å innskrenke undersåttenes selvbestemmelsesrett som er i full gang og nu skal fullendes gjennom det foreslåtte kompleks av prislover m. m.

Det som skjer i dag er at det sosialistiske styre med alle midler søker å avskaffe private kapitaldannelser uten hensyn til skadevirkningene. Et av midlene til å oppnå dette er inflasjonen og den helt vilkårlige og prinsippløse lovgivning den har skapt.

Til tross for at vår krone nå i løpet av de 5 års sosialiststyre etter krigen er kommet ned i en verdi av ca. ¼ av før krigen, har Regjeringen sørget for at husleier og kjøpesummene for fast eiendom ikke tillates å følge den virkelige pengeverdi, men holdes mest mulig etter den gamle pengeverdi. Med andre ord, alle de som eier fast eiendom, må finne seg i konfiskasjon av ca. ¾ av sine virkelige verdier, om de vil leie ut eller selge. På lignende vis forholder sosialiststyret seg med forretningsinntekter og skatter. På grunn av inflasjonen er de nominelle inntekter og formuer økt betydelig, målt i dagens dårlige krone. Vedlikeholdsutgiftene er steget tilsvarende, men denne stigning får bedriftene ikke lov til å regne med før de går til anskaffelsen. De må til da regne med gjenanskaffelsesprisen for verktøy og maskiner som den var før krigen, altså med en fjerdepart av de vir-

kelige gjenanskaffelsesomkostninger. Ved dette planøkonomiske trick — å regne med forskjellige kroneverdier ettersom det gjelder inntekt og utgifter, blir det selvsagt en stor nominell fortjeneste, men den er ureell og den fremkommer ved en kapitalfortæring, som blir ytterligere understreket av at Staten tar inntektsskatt av den. Følgen av det igjen er at både vedlikeholdet og fornyelsen for en stor del vil måtte skje ved gjeldsstiftelse i fremtiden.

Ingen av sosialistene vil innrømme at de gjør revolusjon f o r et nytt enevelde. Det ville ikke nordmenn i 1814 heller, da de gjorde revolusjon m o t eneveldet, skriver Sverre Steen i sin nye bok om 1814. Desto viktigere er det å slå fast at vi i dag lever midt i en revolusjon fra oven.

Statsrådene er jo ikke dummere enn at de vet hva de anstifter. Men de gjør det allikevel — dels for å komme den av dem forhatte private kapital til livs, og prøve å gjennomføre den nye art av sosialisme som kalles planøkonomi, dels for å skaffe et billig grunnlag for fremtidig «nasjonalisering» såfremt der skulle måtte betales for eksproprierte bedrifter, dels for å skaffe statskassen de umåtelige ureelle skattefundamenter som planøkonomien krever — så lenge dette plyndringssystem kan holdes gående og endelig for å tekkes de mest kortsynte, men fleste av sine velgere.

Hvis Staten «investerte» i nyttige og rentebærende anlegg alt det som den for tiden konfiskerer av privat formue, ville den reelle nasjonalformue ikke minske år for år slik som den nå sikkert gjør. For det er overveiende sannsynlig, at Staten bruker

mindre av den kapital den konfiskerer til investering enn den private investering tidligere brukte. Merkelig nok har ingen beregnet dette. Den statistikk som foreligger er misvisende fordi den krone som brukes som enhetsmål er variabel. En ærlig statistikk ville ha omregnet den inflaterte krone til førkrigskrone, men det gjøres bare leilighetsvis. Mange av de «fremskritt» som statsråder med statistiske tall i hånden påberoper seg, beror derfor på den rene bluff — man fusker med mål og vekt.

Det må antas at der parallelt med konfiskasjonen av privatinntekt i dette land foregår en fortæring av nasjonens oppsparte driftskapital, som om ikke lenge vil slå ut i arbeidsledighet og nedsatt levestandard. Vi lever som nasjon over evne og ofrer hele folkets velstand i et avsindig forsøk på å bevise i praksis det som all erfaring motsier, nemlig at statsplanlagt næringsliv er fordelaktigere enn privat planlagt.

Sosialiststyret må som alt styre dømmes etter sine resultater, ikke etter hva det sier med engletunge. Resultatet er at 5 års sosialiststyre har ødelagt vår krone, nedsatt alle fastlønnedes levestandard utenom kroppsarbeidernes, konfiskert privatformue, stanset private nydannelser i forretningslivet, plyndret nasjonalformuen og lagt alt til rette for en voldsom økonomisk krise med tilhørende arbeidsløshet og en uhørt splittelse av den nasjonale enhet. Til gjengjeld kan dette styre trøste sine meningsfeller med, at det har gjennomført en slags demagogisk statssosialisme uten prinsipper og en planøkonomi uten etiske og fornuftsmessige hensyn, så langt som det har vært mulig innen den pågående revolusjons ramme, og at den

har skaffet sine partifeller alle de fordeler på kort sikt som har stått i deres makt, uten hensyn til nasjonen som helhet og uten hensyn til arbeidernes interesser på lang sikt.

MAKTPOLITIKKEN HAR ERSTATTET IDE-POLITIKKEN

Under det 19. århundres parlamentarisme stod i århundrets siste halvdel de vekslende regjeringer alle på samme idé-grunnlag, for såvidt som de alle respekterte det liberale demokratis prinsipper, både politisk, konstitusjonelt og økonomisk. Det som var omtvistet var vesentlig tempoet i reformer og hvilke hensyn der skulle tas til de økonomiske særinteressers forskjellige krav, foruten enkelte konstitusjonelle spørsmål, hvorav det viktigste frem til 1885 var om Kongen eller Stortinget i realiteten skulle velge Regjeringen.

Men i dag er der mellom de liberale og de sosialistiske partier uenighet om selve den fundamentale ordning av samfunnet og om individets rett overfor statsmakten. Det er selve samfunnsordningen, selve grunnlaget for menneskenes samliv idéforskjellen gjelder. Sosialistene hevder at «Staten» bør dirigere både produksjonen og nasjonalinntektens fordeling, mens de liberale hevder at det i første rekke er de enkelte borgeres sak. Det er den samme motsetning som man før har opplevd mellom forkjemperne for det absolutte monarki og demokratiet, motsetningen mellom dirigering av borgerne fra oven og demokratiets selvstyre. Sosialismen er i dag en slags gjenganger av eneveldet i demagogisk maskering. Man kan sterkt forenklet si at den fundamentale forskjell i oppfatning mellom de sosialistiske og de individualistiske partier gjelder spørsmålet om Staten er til for menneskenes skyld eller menneskene for Statens.

Som enevoldsfyrsten hevdet at «Staten, det er meg» handler sosialismen som om Staten er Arbeiderpartiet. I virkeligheten er en konsekvent sosialisme like illiberal og udemokratisk som tvillingbroren — kommunismen, og langt inhumanere enn trillingbroren — enevoldsfyrsten. De mindre intelligente sosialister innbiller seg muligvis at de er demokrater, de mer intelligente vet sikkert at de ikke er det. De vet også at den sosialistiske praktiske politikk i dag ikke lenger er idépolitikk, men en ren maktpolitikk. I og med sosialistenes maktovertagelse ser man i land etter land at de setter seg ut over de programmer som har brakt dem til makten og regjerer ut fra helt maktpolitiske motiver. Både mål og middel er blitt en enkelt klasses diktatur, utøvet gjennom dem som har organisert denne klasse. Og denne maktbevegelse omfatter ikke bare den politiske makt, den gjelder også økonomisk makt. Partidiktaturet nøyer seg ikke med mindre enn å samle *all* makt på *alle* områder over *alle* borgere under sitt septer. Midlene er foreløbig andre enn Kremls, men målet er stort sett det samme.

«Lederne» betaler sin maktposisjon med hensynsløs tilgodeseing av det, som på kort sikt anses for å være arbeiderklassens interesse — så lenge de anser seg nødsaget til det for å beholde makten. Dette skjer under forskjellige idélignende slagord som «økonomisk demokrati», «utjevning» o. l., men disse etiket-

tene kan ikke skjule innholdets sanne og kyniske karakter av ren og egoistisk maktanvendelse til fordel for en bestemt gruppe. Der hvor sosialismens diktatur er mer befestet — bak jernteppet — har den også forlatt hensynet til den klasse det utgikk fra og tilgodeser hensynsløst partiet og byråkratiet på alle andre klassers bekostning — også arbeiderklassens.

Under den pågående revolusjon i Norge har Statens borgere allerede tapt en vesentlig del av de rettigheter de hadde under den liberale rettsstat, som mer og mer har fått karakter av autoritær politistat, bl. a. fordi prinsippet om likhet for loven er oppgitt og mer og mer erstattes av byråkratisk vilkårlighet, som ikke engang i alle tilfelle kan innbringes for domstolene.

Med slike mål og midler er der allerede skjedd så revolusjonerende forandringer i vårt norske samfunn, at opposisjonen, om den skulle komme til makten, ikke uten videre kan omgjøre dem uten pånytt å ryste samfunnet i sine grunnvoller. I og med det forhold at den herskende majoritet har nyttet anledningen til å omkalfatre vårt folks økonomiske, politiske og konstitusjonelle grunnvoll så fundamentalt at det ville skade samfunnet som helhet å foreta en hurtig revisjon, er også parlamentarismen avskaffet. Intet samfunn ville kunne utholde den påkjenning å skulle skifte økonomisk og konstitusjonelt grunnlag med hver skiftning i stortingsvalgenes utfall. Det er dessuten et åpent spørsmål om det herskende partidiktatur vil respektere et valgutfall som går dem imot, såfremt det mener seg sterkt nok til å sette seg utover det, med L.O.s hjelp.

I vårt politiske liv er der således på den ene side

innført et langt sterkere moment av brutal maktkamp enn vi var vant til under demokratiet, på den annen side er Eidsvollsgrunnlovens konstitusjonelle og økonomiske ordning for en vesentlig del opphevet eller vil bli opphevet snart. Vi lever allerede under et meget vilkårlig partidiktatur, som blir frekkere og frekkere for hver ny presedens det etablerer i illiberal og udemokratisk retning uten effektiv motstand fra en inkonsekvent politisk opposisjon og uten virkelig motstand fra en forskremt og forfjamset, kortsynt forretningsstand, som mener å kunne høste enkelte øyeblikkelige fordeler for seg selv gjennom ettergivenhet under sin vandring mot skafottet.

Er det riktig, det som er hevdet foran, har det sosialistiske partidiktaturs revolusjon i Norge nå fjernet Norge meget langt fra det frie demokrati vi har rost oss av siden 1814. Som enhver liberal måtte vende seg mot det kgl. enevelde før 1814, må enhver liberal i dag vende seg mot dets gjenganger, det sosialistiske enevelde. Men dette har ennå ikke gått helt opp, hverken for vår politiske opposisjon, vår presse eller for vår forretningsstand, som øyensynlig fremdeles lever og tenker i forrige århundres idéer og handler som om vi fremdeles levde i et hundre prosent demokratisk og parlamentarisk styrt samfunn. Revolusjonen etter den annen verdenskrig er derfor skjedd i ly av en opposisjon, som hittil har vært enestående i sin naivitet og mangel på kraft. Der kan ikke være noen som helst tvil om at den svake opposisjon i Norge har gjort spillet urimelig lett for revolusjonens og partidiktaturets menn, mens i England et dyktig ledet konservativt parti har slått sosialistene ut.

Både vår forretningsstand, våre stortingsrepresentanter og vår dagspresse, har utvilsomt — med enkelte hederlige unntagelser — sviktet sin oppgave i en uhyggelig grad, dels ved å være positivt med på foranstaltninger, som der av prinsipielle grunner straks burde vært tatt avstand fra, f. eks. subsidieordningen, dels ved uavlatelig å skrive og tale mot, men avfinne seg med eller stemme for en rekke illiberale tiltak til skade for vårt folk, dels ved å finne seg uten virkelig protest i en rekke overgrep, like umoralske som grunnlovsstridige. I utrolig naivitet har opposisjonen levd i «fellesprogrammets» ånd lenge etter at det var på det rene at Arbeiderpartiet satte seg ut over det og bare brukte det som lokkedue. Under disse forhold har der ikke av folkets flertall vært ytet virkelig motstand mot mindretallets revolusjon, den sunne reaksjon og forargelse som finnes hos store kretser av menige, har ikke funnet adekvat uttrykk i lederskiktet.

Der har også manglet en fører i Stortinget som evnet å s a m l e opposisjonens forskjellige fraksjoner om et anstendig, felles og organisert forsvar for liberale og demokratiske prinsipper mot revolusjonens brutale maktpolitiske klassepolitikk. Man har tvertimot også på opposisjonens side uavlatelig krenket idéene til beste for en brutal og kortsynt interessepolitikk, hvor opposisjonen hittil har latt seg utmanøvrere av sosialistene.

Denne mangel ved opposisjonen, gjør det meget vanskelig å fremkalle fornuftig reaksjon i Norge. 1940-årenes splittede opposisjonspolitikk har vært til like stor skade for liberal idépolitikk, som 1920-årenes

strid innen de kollektivistiske partier var det for sosialistisk idépolitikk og for sosialistisk maktpolitikk. Sosialistpartiene var den gang alle sammen enig om revolusjonen, som Marx hadde lært dem, enten den kalte seg sosialistisk eller kommunistisk, de var bare uenig om graden av underkastelse under Moskvas ledelse. Da to av de stridende marxistiske arbeiderpartier omsider la striden på hyllen og forenet seg og overlot til kommunistene å la seg dirigere fra Moskva, la Det norske Arbeiderparti grunnlaget for å bli et regjeringsparti istedenfor et opposisjonsparti. Men noen virkelig prinsipiell avstandtagen fra den marxistiske kommunisme forelå ikke. Helt til etter den annen verdenskrig var også Arbeiderpartiet villig til samarbeide med kommunistene, såfremt der kunne hentes noen partimessig fordel av det og partiet s ø k t e også gang på gang samarbeid med kommunistene og får stadig støtte av dem. Men samlingen gjorde sosialistene sterke politisk og svekket kommunistene.

Den samme samling, som arbeiderpartiene har undergått, må de liberale partier gjennomføre. Før de besinner seg og begynner å samarbeide kan intet effektivt utrettes. Ved sin splittethet og sin latterlige og forargerlige strid om relativt uvesentlige ting, uten hensyn til de store og vesentlige prinsipper som de er enige om, har opposisjonens partier først lettet sosialistenes maktovertagelse, allerede den gang Nygaardsvold dannet sin ulykkelige regjering, og så — etter okkupasjonen — ved sin passivitet og frykt for å stemme mot de sosialistiske forslag, praktisk talt latt sosialistpartiene ha fritt spill til å iverksette sin kon-

stitusjonelle og økonomiske revolusjon, ja, de har til og med hjulpet ved å stemme for lover og andre beslutninger, som det hadde vært deres åpenbare plikt å stemme mot. Denne forsømmelse av å reagere med kraft i tide, har ført til at oppgaven nå er tyngre, den er nå ikke bare å hindre revolusjon, men å gjøre revolusjon mot revolusjon, for å skape en plattform for en ny ordning av samfunnet på liberal grunn.

SAMLING FOR ET FRITT SAMFUNN?

Den viktigste oppgave i norsk politikk i dag er å stanse den konstitusjonelle og økonomiske utglidning og det kan ene og alene skje ved at der organiseres en effektiv og samlet opposisjon mot de to sosialistiske partiers felles revolusjonære overgrep til gjenopprettelse av friheten i Norge — økonomisk og politisk. Opposisjonspartene må nå bringes i virkelig kampstilling etter alle de forspilte muligheter og deres anstrengelser må koordineres, både i Stortinget og i pressen.

Av Oslopressen er det bare ukebladet «Farmand» som har ført en effektiv og planmessig opposisjon mot revolusjonen og søkt å utforme et nytt liberalt idégrunnlag som svarer til tidens krav.

I vår provinspresse spiller ferdig fabrikerte artikler fra partienes egne pressekontorer en altfor dominerende rolle, og redaktørene anser seg der som i Oslo i altfor stor utstrekning som partimaskinenes lydige tjenere, som har å forsvare alt hva de foretar seg, også deres feilgrep og unnlatelser. Det er meget få

redaktører i våre aviser i det hele som står uavhengig overfor partiledelsene og derfor er både i og utenfor Oslo den prinsipielle og konsekvente presseopposisjon mot revolusjonen blitt like svak som partienes egen. Den lutrende og uavhengige pressekritikk døde øyensynlig med Thommessen, Friele og Nils Vogt — de to siste Morgenbladredaktører.

Det ene med det annet har brakt hele det liberale opposisjonsapparat i den nesten somnambule tilstand det har vært siden den annen verdenskrig sluttet.

Men skylden for tingenes skjeve gang ligger ikke bare hos den splittede politiske opposisjon og dens presse. Våre næringsorganisasjoner får som før sagt ta sin store del av skylden. Deres reaksjon mot revolusjonen har liksom den politiske opposisjons vært svak og de har også til dels medvirket direkte til revolusjonen. Der har vært altfor lite opprørsånd mot overgrep, altfor liten tendens til å få overgrepene prøvet for retten og altfor liten evne til å sette hardt mot hardt. Mens LO har vist seg som en rent politisk kamporganisasjon, har Arbeidsgiverforeningen vært politisk nøytral. Det kan neppe gå i lengden. Misbruker LO sitt streikevåpen til fremme av rent politiske hensikter, f. eks. ved å holde arbeidsro under en sosialistregjering, men streike under en liberal regjering, vil Arbeidsgiverforeningen åpenbart måtte ta standpunkt til spørsmålet om å skape balanse i spillet ved å bruke lockout i politisk øyemed. Dermed vil LO ha fremtvunget en situasjon hvor revolusjonen trer inn i borgerkrigens fase. Man må be alle gode makter hindre det, men det må gjøres LO og Arbeiderpartiet klart at det liberale samfunn ikke

lenger uten mottrekk vil se på at der brukes «utenomparlamentariske» midler i politikken.

På samme måte: fortsetter LO å støtte Arbeiderpartiet og opptre like frem som et politisk parti, må Arbeidsgiverforeningen og de krefter som står bak den, fornuftigvis støtte de liberale partier og gå aktivt inn for den motsatte politikk av den LO går så sterkt inn for. En slik utvikling er selvfølgelig en beklagelig skjerpelse av politiske motsetninger og av klassekampen, men det er ikke noe valg lenger. Enten må Arbeidsgiverforeningen bevege LO til å avpolitisere sin virksomhet, eller også må Arbeidsgiverforeningen politisere sin. Det liberale samfunn og dets institusjoner kan ikke lenger utsette å ta opp den politiske kamp som blir det påtvunget, selv på områder som etter liberal oppfatning bør være politisk fredlyste.

Det frie samfunn har hittil uten å mukke synderlig, latt seg legge på Prokrustessengen og funnet seg i å bli lemlestet, lem for lem. Det er helt påfallende og lite smigrende for vårt folks politiske evne at et flertall så passivt har latt seg frarane sine personlige, sine politiske og sine økonomiske grunnlovsmessige rettigheter så å si uten sverdslag.

Denne selvoppgivelsens ånd må nå avløses av en slags kontrarevolusjonær energi. Vi må først og fremst med alle mulige lovlige midler kreve respekt for våre grunnlovsmessige rettigheter og skaffe landet en liberal regjering og et liberalt Storting. For å oppnå det må vi først og fremst søke å hevde friheten uavkortet overfor ethvert — stort eller lite — overgrep. Vi må videre erklære åpent at hvis Regjeringen og dens

partidiktatur fremdeles vil sette seg ut over Grunnlovens bestemmelser og liberale prinsipper, vil vi forbeholde oss å gjøre det samme. Enten må alle respektere spillets regler eller alle må spille falsk. Men setter også opposisjonen seg ut over Grunnloven, da har vi klassekampen som sosialistene i to menneskealdre har agitert for som idealet, men som man jo helst skulle unngå.

Alternativet må stilles klart opp — enten samarbeid om samfunnsstyret, også samfunnets fremtidige utformning, eller krig på kniven med tilsvarende midler på begge sider. Det ensidige diktatur av et tilfeldig stortingsflertall, som er ervervet i strid med folkeflertallet og som opprettholdes av et anti-demokratisk terrorvelde innen partiet, må under enhver omstendighet bringes til opphør. Enten må revolusjonen stanses og grunnlov og liberale prinsipper overholdes, eller også må kampen tilspisses i åpen krig. Skal dette siste hindres må den liberale opposisjon samles og bli klar over at oppgaven er å gjenerobre flertallet i Norges Storting for å kunne stanse revolusjonen på lovens grunn.

Det er meg bekjent ikke fra noe hold vært gjort noe åpent og alvorlig forsøk på det ene nødvendige: å forene de fire partier som ikke aksepterer det sosialistiske program om et eneste program og om én eneste valgliste ved kommende stortingsvalg. Men Høire har da iallfall gitt uttrykk for sitt ønske om en slik samling og for sin villighet til å drøfte vilkårene.

Istedenfor å bli enige om det ene vesentlige: å kvele tyranniet og revolusjonen med sine stemmesedler, og skape grunnlag for forhandlinger med Arbeider-

partiet, LO og andre sosialistiske organisasjoner om fremtidens konstitusjonelle og økonomiske ordning, villeder tvert om politikere og aviser velgerne ved å klage over at den valglov, som de engang selv var med på å lage, ikke nå blir endret av det flertall som i dag har fordelen. Opposisjonen gir valgloven skylden for den avmektighet, den selv har hensatt seg i, mens avmektigheten ene og alene skyldes dens egen inerti og dens narraktige uenighet om uvesentlige ting. Uten hensyn til valgloven kan de fire liberale partier slå ut Arbeiderpartiet ved valget i 1953.

Det er riktig at vi har en slett valglov. Men det er ikke valglovens skyld at sosialistene fremdeles er i stand til å opprettholde sitt tyranni og gjennomføre sin revolusjon, det er opposisjonspartienes egen skyld. Opposisjonspartiene har seieren i sin egen hånd, hvis de bare vil holde opp med sin lille innbyrdes krig. Men Venstre er redd for «Dagbladet», og Bondepartiet er redd for Høire og Kristelig Folkeparti er redd dem begge. Og så slåss småkongene og ingen Harald øynes som kan samle riket.

Under disse forhold må der til et trykk utenfra. Velgerne må nå lære sine representanter, hva de forlanger av dem. Det er *først og fremst samling om liberal politikk som kan skape en politisk maktposisjon istedenfor den avmektighet de liberale partier nå lider under.* Her må under alle omstendigheter atter komme en regjering, som kan føre liberal politikk og i kraft av den styrke den får gjennom sitt flertall, by Arbeiderpartiet forhandling om en fremtidig livsform, som sikrer individenes rett mot Staten på den ene side, men på den annen side imøtekommer rimelige krav fra arbeiderne og deres organisasjoner. Det står til kloke politikere på begge sider å samarbeide istedenfor å føre klassekamp.

Ingen må innbille seg at vi kan vende tilbake til de sosiale og økonomiske forhold som hersket før 1914. Spørsmålet er bare om vi liberale ved vår innbyrdes strid skal renonsere på å farve et nytt samfunn med vår liberalisme eller overlate det til sosialistene alene å diktere de vilkår vi skal leve under i Norge i fremtiden.

Den første oppgave i en samling av opposisjonspartiene er at de gjør det klart for seg selv hvilket felles grunnlag de kan møtes på, når de skal avskaffe tyranniet og gjeninnføre et liberalt samarbeid. Også dette har opposisjonspartiene hittil forsømt å diskutere — selv for lukkede dører.

PÅ HVILKET GRUNNLAG KAN OPPOSISJONEN SAMLES?

Det ligger utenfor disse artiklers ramme å trekke opp et nytt program for en liberal samling, men visse antydninger kan vel uten skade gis. Det engelske høyres valgmanifest viser veien også for våre liberale.

Er der overhodet innen Høire, Venstre, Bondepartiet og Kristelig Folkeparti noen som mener at det er forenlig med frihet og demokrati at stortingsmenn og kommunestyremedlemmer forplikter seg til *ikke* å stemme etter egen overbevisning, men etter partiledelsens? Er der overhodet noen i disse partier som ikke er klar over at det er i åpenbar strid med grunnlovens grunnleggende forutsetninger? Innledningsvis

må vel de fire partier kunne bli enige om å bekjempe i fellesskap det overgrep mot individets elementære rettigheter i et fritt samfunn, som arbeiderpartiets «lojalitetserklæring» representerer. De strider mot konstitusjonen, de er ødeleggende for demokratisk styre og nedverdigende for individene.

Er der overhodet noen i de fire liberale partier som ikke anser det for en ulykke at makten nå er flyttet fra Stortingets ansvarlige myndighet og dagens fulle lys, til uansvarlige konklaver bak nedrullede gardiner i Folkets Hus og delvis arbeidsgivernes. Det burde da ligge innenfor det oppnåeliges grenser at de fire partier i fellesskap forplikter seg til å gå til valg for å gjøre ende på uvesenet og gi folket «Husbondsretten» tilbake ved atter å gjøre Stortinget til en forsamling av ansvarlige og uavhengige menn og la det få tilbake den rolle Eidsvollsgrunnloven tiltenkte det. Opposisjonens første fellesprogrampost må da kunne bli krav om reformer av vår konstitusjonelle politikk, slik at det partidiktatur, som har avløst parlamentarismen, erstattes av en fastere statsform, som bedre garanterer borgernes frihet og rettigheter. Staten må bl. a. stekke vingene på de store organisasjoner som vil overflyve Staten selv. Der kan også bli tale om nye konstitusjonelle former som avløsere av den avdøde parlamentarisme.

Er der, bortsett fra «Dagbladet» og dets krets, noen i de fire liberale partier, som ikke anser den planøkonomiske politikk som nå føres for å være både illiberal og stridende mot Grunnloven og fornuften? Er det så, måtte det vel kunne gå an å bli enige om å si det i en felles programerklæring for alle opposi-

sjonspartier og det måtte vel være mulig å gå til valg i fellesskap for å stanse den økonomiske revolusjon. Men en slik opptreden forutsetter at der *trekkes opp* en egen linje for en fremtidig liberal sosial og økonomisk politikk. Istedenfor sosialistenes latterlige påstand om at arbeiderne blir eiere av bedriftene når Staten tar dem eller lar Thagaard-oligarkiet dirigere dem, kan man f. eks. søke å åpne adgang for arbeiderne og funksjonærene til å bli virkelige medeiere ved å la dem få erverve aksjer, iallfall gjøre dem til medbestemmende ved å la dem få være med å velge representanter i aksjeselskapenes styrer. Det bør også drøftes av de liberale partier om man ikke bør arbeide for at arbeidernes delaktighet i fortjeneste ikke bare kommer til uttrykk i lønnen, men også i form av utbytte, m. a. o. at arbeiderne gjøres til en viss grad avhengig av bedriftens lønnsomhet, utenom lønnen. M. a. o. søke så langt som mulig å gjøre de som setter penger i et andelsforetakende og de som arbeider i et andelsforetakende mest mulig likestilt m. h. t. ledelse, risiko og utbytte, istedenfor å gjøre alle eiendomsløse søke å gjøre flest mulig til eiendomsbesittere.

Mot sosialistenes overdrevne tro på sentralisasjon og store foretagender vil der kanskje kunne oppnås enighet mellom de liberale partier om å sette desentralisasjon og beskyttelse av de små bedrifter opp som mål. Men frem for alt må en samlet opposisjon gå inn for på lang sikt å gjengi *forbrukerne* den valgrett de hadde under privat og desentralisert produksjon og omsetning med fri prisdannelse og konkurranse, men nå har mistet.

Det skulle også synes naturlig og nærliggende at en liberal kontrarevolusjonær koalisjon, som den her omhandlede, overfor arbeiderorganisasjonene tydelige favorisering av bynæringene hevder jordbrukets betydning på lang sikt, ikke bare i den nasjonale økonomi men også i det nasjonale liv, og lover og forplikter seg til en økonomisk og sosial politikk, som uten hensyn til styrken av byenes og bygdenes næringsorganisasjoner eller fagorganisasjoner, såvidt mulig søker å gi bygdenæringene og bygdearbeiderne samme beskyttelse som byenes.

Noe av dette må det vel kunne gå an å bli enige om, iallfall for noen av partiene, slik at det — og det alene — blir bindende for koalisjonspartiene, som ellers kan stå fritt i sine egne program. Kan man ikke forene alle fire opposisjonspartier under en felles overledelse ved kommende stortingsvalg, må man vel kunne begynne med to partier. Kan f. eks. Høire og Bondepartiet finne hverandre i et foreløbig fellesprogram, som omfatter det vesentlige som de er enige om og utelater det mindre vesentlige som de er uenige i, vil et slikt samarbeid kanskje føre til det fryktede frafall av en del stemmer til Venstre og Kristelig Folkeparti. Men en slik konstellasjon ville også bety at der etableres en sterkere politisk maktfaktor enn de to partier i dag har hver for seg, og det vil antagelig tilføye kombinasjonen mange nye stemmer fra andre velgere som for lengst er trett og kjed av partikjevlet og frasene i politikken. Disse stemmer og den sterkere maktposisjon samlingen representerer, vil antagelig mer enn oppveie tapet av de frafalne. En antydning av alvor i den forargerlige lek,

som de fire opposisjonspartier nå driver i Storting og presse med sin ansvarsløse innbyrdes krig, vil sikkert vise seg å være et veldig aktivum for de av disse partier som erklærer at de sammen og samlet vil søke å stanse revolusjonen.

Skal der være håp om å få i stand en liberal samling, må det parti som vil ta et initiativ naturligvis måtte gå frem med takt og lempe og erindre at sak går foran person. Ingen lenke kan bli sterkere enn sitt svakeste ledd, og en koalisjon av fire partier kan ikke komme lenger enn det minst imøtekommende parti vil. Men minimum må være forpliktelse til å skaffe landet en ny valglov og til å regjere til neste valg, såfremt koalisjonen får flertall. Derfor vil et slikt samarbeide ikke kunne utøves uten ofre — måskje også av personer. Man får overveie om ikke samlingens fordeler er ofrene verd.

Det man må søke å komme frem til er et felles liberalt minimumsprogram og felles stortingskandidater, så der ikke i noen valgkrets står innbyrdes konkurrerende liberale kandidater mot de sosialistiske, og enighet om å føre regjeringen til neste valg.

Det er utelukkende på slike vilkår at der kan være tale om å sette et liberalt flertall inn på Stortinget under den nuværende valglov. Forsømmes denne eneste chanse vil dommen falle hard over dem forsøket strander på.

Det naturlige må vel også være at der som ledd i samlingsavtalen inngår en avtale om sammensetningen av en ny liberal regjering i god tid før valget, som gjelder uansett de enkelte gruppers antall av representanter. En slik «skygge»-regjering måtte na-

turlig få som oppgave å lede samlingens felles opposisjonspolitikk inntil valget og samtidig forberede de viktigste proposisjoner den nye liberale regjering vil måtte fremlegge, så de kunne komme raskt.

En ny liberal regjering er imidlertid ikke noe mål i seg selv, den er bare et middel til å stanse revolusjonen og til å bringe politisk avspenning. Den må være rede til å ta konsekvensen av den omstendighet, at det norske folk i dag er delt i to politisk meget ulikt tenkende grupper, som er noenlunde like store en tid fremover må antas å kunne veksle m. h. t. majoritet, men med meget svak overvekt. Konsekvensen må være — som nevnt før — at man finner nye konstitusjonelle og økonomiske former for nasjonens liv, som svarer til den nye situasjon, søker å finne en plattform for et nasjonalt samarbeid som byr politisk avspenning og mer stabilitet. Vi kan ikke fortsette en parlamentarisk praksis, som gir en svak seirende stortingsmajoritet uten folkeflertall bak seg, adgang til å sette samfunnsordningen på hodet gjennom revolusjon og kontrarevolusjon etter hvert nytt valgutfall. En ny liberal regjering kan ikke følge sosialistregjeringens slette eksempel og unnlate å ta hensyn til rimelige krav fra nasjonens ene halvdel. Der kan ikke regjeres i Norge gjennom revolusjon og kontrarevolusjon uten at der blir borgerkrig. En liberal regjering må derfor, når den har fått makten, innby sosialistene til et samarbeid for å finne nye former for nasjonens politiske og økonomiske liv, som manifesterer seg i en syntese av liberale og sosialistiske idéer. Det synes å være det eneste alternativ til revolusjonsalternativet og dets konsekvens — borgerkrig. For sosialistene må ikke innbille seg at den revolusjon de har iverksatt fra oven i lengden vil gå uten at store deler av folket reiser seg i selvforsvar. Alternativet er nå borgerkrig eller nasjonalt samarbeid, underkastelse under revolusjonen på samme fromme vis som hittil, bør der neppe regnes med.

I virkeligheten er den tenkende sosialismes krav ikke så langt fra den tenkende liberales. Fri for politisk oppagitering og systematisering resonnerer man noenlunde likt blant bra folk — «en klok tory og en klok whig vil være enige. Deres prinsipper er de samme, selv om deres tenkemåte er forskjellig» skrev en gang Sam. Johnson.

Den ytterliggående og hensynsløse politikk som etter krigen er realisert av unge brushoder, som uten politisk erfaring kom for hurtig til makten fra en ubemerket samfunnsstilling, er allerede dømt av sin egen umulighet. Ingen vil i lengden kunne opprettholde den. Men de som har iverksatt revolusjonen er ikke de rette til å innlede en ny evolusjonær politikk. Derfor er det kommende stortingsvalg det psykologiske øyeblikk for en liberal samling — kanskje er det liberalismens siste chanse.

Men det må fastholdes at etter at den herskende sosialistgruppe i så utpreget grad har gjort norsk politikk til en maktpolitikk, kan liberale ideer først vinne frem når de liberale politikere ut fra en lignende maktposisjon, kan tilby nasjonalt samarbeid på et politisk idégrunnlag istedenfor ren klassekamp om makten. Derfor er det avgjørende første skritt til en fredelig motrevolusjon at de liberale partier gjennom samling erobrer den maktposisjon som er nødvendig

for at folkets liberale halvdel atter kan sette seg såpass i respekt at den kan bli hørt med sitt forslag om en videre samling i nasjonalt samarbeid, som også omfatter sosialistene.

Det kan tenkes i mange former, som det fører for vidt å komme inn på her. Noen av dem er oppløsningsrett for regjeringen og folkeavstemninger kombinert med den «samregjering», etter sveitsisk mønster, som nå drøftes i svensk presse — en regjering hvor alle partier er representert omtrent som i kommunenes formannskaper. Som enhver politisk ordning har samregjering sine fordeler og mangler. Fordelen synes å være at samregjering har en tendens til å utjevne dagens voldsomme politiske motsetninger, og skape stabilitet og kontinuitet, altså utpregede urevolusjonære egenskaper. Mangelen er at systemet sløver opposisjon og kritikk.

Men hvilke alternativer de liberale enn vil foreslå er alt omsonst, så lenge de må trygle og ikke kan tilby ut fra en virkelig maktposisjon. Veien til den går i dag alene gjennom liberal samling. Det er alfa og omega i norsk politikk i dag.

POLITISK BI

Klassikern

Platon

STATEN

Oversatt av

prof. dr. Henning Mørland

2 bind. Kr. 14.80. Ib. kr. 20.70.

Niccolò Machiavelli

FYRSTEN

Innledning av

prof. dr. H. P. L'Orange

Kr. 9.95. Solid innb. kr. 14.10.

John Locke

BORGER OG STATSMAKT

Innledning av

prof. dr. Kåre Foss

Kr. 9.95. Solid innb. kr. 14.10.

John Stuart Mill

OM FRIHETEN

Innledning av

dr. phil. H. O. Christophersen

Kr. 9.95. Solid innb. kr. 14.10.

Vår egen tid:

Professor F. A. Hayek

VEIEN TIL TRELLDOM

«En glimrende analyse av den utvikling som har funnet sted i de siste årtier og de krefter som har bestemt denne utvikling.

Sverre Thon i «Sjøfartstidende».

Kr. 9.95. Solid innb. kr. 14.10.

Lord Hankey

HANDLET VI RETT?

«Alle som skatter en klok og ærlig manns tale, enten de selv er enig eller uenig, bør lese Lord Hankeys bok.

Johan Scharffenberg.

Kr. 9.95. Solid innb. kr. 14.10.

DREYERS FORLAG

P. M. Bye & Co. A.s. Oslo